

POWSTANIE STYCZNIOWE (1863–1865)

BIALI KONTRA CZERWONI

Polacy! Nie znamy odtąd między sobą żadnej różnicy, jesteście
odtąd Braćmi, Synami jednej Matki Ojczyzny, jednego Boga Ojca
na Niebie!

(Manifest Rządu Narodowego z 22 stycznia 1863)

1

Powstanie styczniowe było kolejnym
zrywem niepodległościowym Polaków
pod zaborem. W tym okresie prym wiodły
dwa obozy polityczne: Czerwoni i Biali.

2

Między buntem
a posłuszeństwem

W lutym 1863 r. przywódcą
powstania został
» **LUDWIK MIEROSŁAWSKI**,
związany z obozem Czerwonych. Stawiali
oni na radykalny program społeczny, budząc
świadomość narodową najbiedniejszych
warstw, jak również przyciągali do współpracy
rewolucjonistów z innych krajów europejskich
– Włoch, Francji, Węgier i Rosji. To oni powołali
Komitet Centralny Narodowy, a potem Rząd
Narodowy.

»

**WYZWOLIĆ POLSKIE KRAJE
OD NAJAZDU BARBARZYŃCÓW,
A ZIEMIĘ POLSKĄ
PRZYWRÓCIĆ LUDOWI**

co od wieków ją uprawia,
bez krzywdy dla innych
bratnich mu warstw
społeczeństwa,
oto zadanie
ostatecznego
wskrzeszenia Polski...

(Ludwik Mierosławski,
z odezwy do narodu
po przejęciu władzy
w powstaniu,
16 lutego 1863)

Idźmy, bijmy Moskali,
Świat nas za to pochwali;
Walczy my za swą krainę,
Pędźmy licho za Dźwinę.

(fragment pieśni
powstańczej)

Ostatnim przywódcą powstania
był bliższy stronnictwu Białych
» **ROMUALD TRAUGUTT**.

Biali wdrażali strategię ostrożnej polityki
i oszczędzania sił militarnych.
Dużą wagę przywiązywali do reform i działań
dyplomatycznych na arenie europejskiej. Mimo
to sam Traugutt został ostatnim dyktatorem
tego zbrojnego wystąpienia.

»

Dążnością Rządu Polskiego być powinno, jest
i będzie zawsze prowadzenie ludu Polskiego drogą
prawdy, drogą wskazaną przez Boskiego Nauczyciela
naszego.

**POLSKA ISTNIEĆ BĘDZIE, BO ISTNIENIE
JEJ DLA POSTĘPU LUDZKOŚCI
NIE TYLKO JEST POTRZEBNYM,
ALE I KONIECZNYM.**

(Romuald Traugutt,
zob. hasło w: J. Piękarczyk, Słownik
polskich postaci historycznych)

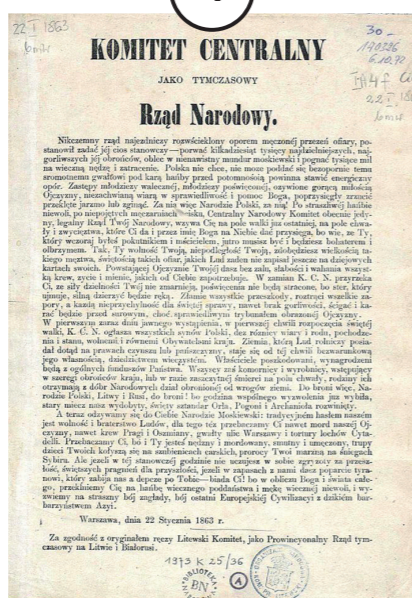
Powiedzą ludzie roztropni: ale powstanie się
nie udało. Czy nie lepiej było żyć spokojnie
w pracy organicznej, budować, naprawiać
drogi, uprawiać ziemię, rozwijać techniczne
urządzenia, poprawiać ekonomiczny byt
narodu, spokojnie, cicho? Niewątpliwie,
byli zwolennicy i takich kierunków. Wiemy,
że i dzisiaj istnieją narody, które stawiają to
sobie za ideał. Osiągając ideał pragmatyczny,
pozytywny, realny, dotykający, ideał pełnej
misy chleba, coś jednak przy tym tracą, na
jakimś odcinku ubożają. Jesteśmy świadkami
życia wielu narodów dostatnich, które
zagubiają wrażliwość na swoje
dzieje ojczyste, na przeżycia
narodowe, na poczucie
wspólnoty z narodem. (...)

(Stefan Wyszyński, fragment
kazania wygłoszonego
w stulecie powstania
styczniowego w Bazylice
Świętego Krzyża w Warszawie,
27 stycznia 1963)

ILUSTRACJE:

1. Herb powstańczy z 1863 r.
symbolizował udział
w insurekcji trzech narodów:
Polski, Litwy i Rusi (Ukrainy)
2. Polonia – Rok 1863 (inny
tytuł: Zakuwana Polska) –
jeden z najwcześniejszych,
nigdy nie dokończony obraz
Jana Matejki. Muzeum Książąt
Czartoryskich w Krakowie,
domena publiczna
3. Ludwik Mierosławski,
fot. autor nieznany, domena
publiczna
4. Manifest wydany 22 stycznia
1863 r. w Warszawie przez
Komitet Centralny Narodowy
ogłaszający wybuch
powstania styczniowego.
Biblioteka Narodowa, domena
publiczna
5. Branka – przymusowy
pobór do Armii Carskiej
zarządzony w 1862 r., zamiast
powstrzymać, przyczyniła się
do wybuchu powstania. Obraz
Aleksandra Sochaczewskiego.
Branka Polaków do armii
rosyjskiej w 1863. Muzeum
Wojska Polskiego w Warszawie,
domena publiczna
6. Romuald Traugutt, fot. autor
nieznany, domena publiczna

4

5

